

At grave i Carlsberg.

Landskabsbiografi af en industrigrund under omdannelse

Ph.d. afhandling af Svava Riesto, Københavns Universitet, Skov & Landskab 2012

Afhandlingen er på engelsk, 312 sider. Den kan bestilles ved at kontakte Svava Riesto på svri@life.ku.dk

Resumé:

Meget af den byomdannelse, der finder sted i Europa i dag, foregår på tidligere industrigrunde, som er blevet forladt på grund af globale forandringer i industrien. Det kan bl.a. ses på Carlsberggrunden i København. Denne afhandling er et casestudium af Carlsberggrunden, og har til hensigt at vise hvordan arkitektfaglige og bevaringsfaglige praktikere afgør hvad, der skal hhv. genbruges og kasseres. De eksisterende metoder for at træffe valg i byomdannelse — arkitektoniske og bevaringsfaglige registreringer — bliver nu som noget relativt nyt brugt på industrigrunde. Imidlertid opfordrer disse metoder til en snæver opfattelse af disse grunde, således at mange aspekter bliver kasseret uden yderligere omtanke. Selvom den industrielle udvikling har efterladt mange forskellige spor i vores omgivelser, har de eksisterende registreringsmetoder ofte en indbygget præference for bygninger, og særligt for de ældste og mest ornamenterede. De rum, der er udenfor bygningerne, og særligt de, der stammer fra det 20. århundrede, bliver ofte overset.

Dette er en bemærkelsesværdig mangel i en tid, hvor gode byrum er et hovedfokus i de fleste byudviklingsprojekter. For at skabe et bedre grundlag for at håndtere de nærmest allestedsnærværende spor af den industrielle udvikling, må de briller vi ser industrigrunde med blive skarpere. Hvis fagfolk indenfor bevaring, planlægning og arkitektur får et større æstetisk register og en større viden om den enkelte industrigrunds historie, kan det åbne op en bredere vifte af muligheder.

I denne afhandling ser jeg særligt på hvordan industriens rum — både fra den nære og fjerne fortid — kan undersøges nærmere. Til det bruger jeg landskabsbiografi, en ny tilgang hentet fra nederlandsk arkæologi, som jeg videreudvikler i afhandlingen. Landskabsbiografi er en tværfaglig undersøgelsesmåde, som kan håndtere de mange forandringer, som industrigrunde og deres uderum har gennemgået. Landskabsbiografien om Carlsberggrunden viser, at det er muligt at udvide forestillingerne om hvad der er værdifuldt ved en industrigrund.

Jeg studerer - eller graver i - områdets uderum i fortiden og nutiden i tekst og grafiske undersøgelser. Mange bevaringsfagfolk og andre vil hævde, at dette 30 ha store område er en vigtig industrigrund. Siden 2006, da Carlsberg A/S annoncerede, at de ville flytte produktionen fra grunden, har den været under omdannelse til en ny bydel. Formålet har været at skabe boliger, erhverv, kulturelle institutioner og ikke mindst "levende byrum", og samtidig bevare områdets historie eller "ånd". I 2006-2007 arrangerede Carlsberg A/S en international idekonkurrence for omdannelsen og fik 221 forslag.

Disse konkurrencebidrag indeholder detaljerede undersøgelser af Carlsbergs uderum og er derfor kilder til denne afhandling. Landskabsbiografien om Carlsberg omhandler også den derpå følgende planlægningsproces og de registreringer som den vigtigste aktør indenfor bevaring, Kulturarvstyrelsen, og alternative bevaringsfaglige institutioner, har udført mellem 2006 og 2009. I denne periode har de arkitektfaglige og bevaringsfaglige praktikere, som har arbejdet med Carlsberggrunden, samarbejdet meget tættere end, hvad der traditionelt sker. De har testet nye metoder og forhandlingsmåder. Denne nye fremgangsmåde er del af et større billede, hvor vi bevæger os mod det, der kan kaldes *transformationsparadigmet*.

Dette paradigme påvirker den måde hvorpå bevarings- og arkitektfaglige praktikere undersøger, forstår og gør indgreb i industrigrunde. Fordi der sker så mange ændringer i feltet, opfordrer jeg til kritisk refleksion omkring de tilgange til industrigrunde, der er i spil, og en diskussion af de antagelser, disse bygger på. Gennem den nederlandske tradition for landskabsbiografi sætter jeg et kritisk lys på de praksisformer og værdisæt, som nyere registreringer af Carlsberggrunden bygger på.

Fagfolk ser grunden forskelligt byggende på forskellige ideer om by og historie og andre kulturelt nedarvede associationer. Undersøgelserne af Carlsberggrunden viser, at vi kan forlade den modsætning mellem det naturlige og det kulturelle, som konstituerer traditionel dansk bevaringspraksis og planlægning. Afhandlingen viser at et industriområde kan have væsentlige rumlige kvaliteter, der ikke bliver indfanget af etablerede registreringsmetoder, men som kan afdækkes ved landskabsbiografi. Landskabsbiografien om Carlsberggrunden er et bidrag til en dybere viden, der gør det muligt at forholde sig aktivt til mangfoldige aspekter ved industriens grunde når de omdannes i fremtiden.

Svava Riesto